

SEZONA 1921/22 · ŠTEVILKA 11

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
MILAN PUGELJ

CENA 2 D.

Spored za 11. teden.

Drama

Sobota, 10. decembra	— Roza Berndova.	B
Nedelja, 11. decembra,	ob treh, popoldne. — Pampeliška.	Izven.
Nedelja, 11. decembra,	ob osmih zvečer. - Pohuj- šanje v dolini šentflorjanski.	Izven.
Poned., 12. decembra	— Borba.	A
Torek, 13. decembra	— Zaprto.	
Sreda, 14. decembra	— Pampeliška.	C
Četrtek, 15. decembra	— Roza Berndova.	Izven.
Petek, 16. decembra	— Pampeliška.	A

Opera

Sobota, 10. decembra	— Vaška šola. Šeherezada.	C
Nedelja, 11. decembra	— Bohème.	Izven.
Poned., 12. decembra	— Zaprto.	
Torek, 13. decembra	— Carmen.	B
Sreda, 14. decembra	— Boris Godunov.	E
Četrtek, 15. decembra	— Zaprto.	
Petek, 16. decembra	— Werther.	D

ROZA BERNDOVA

Igrokaz v petih dejanjih. Spisal G. Hauptmann. Poslovenil
Jos. Wester.

Režiser: O. ŠEST.

Bernd, oskrbnik v p.			g. Daneš.
Roza,	} njegova otroka {		ga Danilova.
Martica			gna Gorjupova.
Krištof Flamm, graščak			g. Peček.
Gospa Flammova			ga Borštnikova.
Artur Streckmann, strojnik			g. Gaberščik.
Avgust Keil, knjigovez			g. Železnik.
Hahn,	} delavci na polju {		g. Strniša.
Heinzel,			g. Gabrič.
Goliš,			g. Medven.
Stara Goliševka,			gna Rakarjeva.
Kleinert			g. Lipah.
Velika dekla,	} pri Flammovih {		gna Rovanova.
Mala dekla,			gna Zimčeva.
Hišna			gna Šturmov.
Orožnik			g. Kuratov.

PRINCESA PAMPELIŠKA.

Pravljica v osmih slikah z godbo in plesom. Češki spisal Jaroslav Kvapil. Poslovenil Anton Funtek. Pesmi vglasbil Fr. Herzog.

Režiser: DANILO.

Ubogi kralj	g. Daneš.
Princesa Pampeliška	gna V. Danilova.
Njena dojka	gna Rakarjeva
Obrednik	g. Smerkolj
Kuhar	g. Strniša
Mogočni princ španski	g. Gabrščik
Vojvoda	g. Kuratov
Vojak	g. Gabrič
Honza	g. Drenovec
Mama	ga Danilova
I. pastir	g. Šubelj
II. pastir	gna S. Danilova.
III. pastir	gna Gorjupova
Sosedova hči Dorka	gna M. Danilova
Primator krepostnega mesta	g. Ločnik
Odbornik	g. Lipah
Primatorjev sin	g. Peček
Njegov prijatelj	g. Kralj
Stražnik	g. Gregorin
Potepuh	g. Terčič.

Sedem zamorčkov, vile, španski vojaki, stražniki.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny.

Prvo dejanje: Kako je princesa Pampeliška utekla ubogemu kralju, in kako jo je Honza našel.

Drugo dejanje: Kako so princeso Pampeliško in Honza zaprli v ječo in kako sta ušla.

Tretje dejanje: Kako je princesa Pampeliška Honzi odevtala in kako mu je odevela.

Četrto dejanje: Kako je odnesel princeso Pampeliško sneženi metež v zrak.

(Pampeliška pomeni slovensko regrad.)

Ob tretji obletnici Cankarjeve smrti.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Farsa v treh dejanjih. Spisal Ivan Cankar.

Režiser: O. ŠEST.

Krištof Kobar, imenovan Peter	g. Kralj.
Jacinta	ga Šaričeva.
Župan	g. Gregorin.
Županja	ga Juvanova.
Dacar	g. Plut.
Dacarka	ga Wintrova.
Ekspeditrica	gna Rakarjeva.
Učitelj Šviligoj	g. Gabršček.
Notar	g. Daneš.
Štacunar	g. Ločnik.
Štacunarka	gna Rovanova.
Cerkovnik	g. Rogoz.
Debeli človek	g. Kuratov.
Popotnik	g. Železnik.
Zlodej	g. Peček.
I. gost	g. Medven.
II. gost	g. Lipah.
I. sluga	g. Šubelj.
II. sluga	g. Gabrič.

Godi se v dolini šentflorjanski ob današnjih časih.

BORBA

(Strife.)

Drama v treh dejanjih (štirih slikah). Spisal John Galsworthy. Prevel O. Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

John Anthony, predsednik upravnega sveta			
trenarthske kositrarne			g. Šest.
Edgar Anthony, njegov sin,	} upravni svetniki	}	g. Drenovec.
Frederic Wilder,			g. Strniša.
William Scantlebury,	} trenarthske kositrarne	}	g. Peček.
Oliver Wanklin,			g. Plut.
Henry Tench, tajnik			g. Železnik.
Francis Underwood, ravnatelj tovarne			g. Gaberščik.
Simon Harness, zastopnik strok. organizacije			g. Kralj.
David Roberts,	} delavski odbor	}	g. Rogoz.
James Green,			g. Kovič.
John Bulgin,			g. Medven.
Henry Thomas,			g. Danilo.
George Rous,			g. Gregorin.
Henry Rous,	} delavci v tovarni	}	g. Šubelj.
Lewis,			g. Gabrič.
Jago,			g. Kuratov.
Ewans,			g. Lipah.
Davies,			g. Bitenc.
Rdečelas fant			g. Kudrič.
Frost, sluga pri Johnu Anthonyju			g. Smerkolj.
Enid, žena Underwoodova, hči Johna Anthonyja			gna Wintrova.
Ana, žena Robertsova			ga Danilova.
Madge, hči Thomasova			ga Juvanova.
Rousovka, mati Georgea in Henryja Rousa			gna Rovanova.
Bulginka, žena Bulginova			gna Gorjupova.
Yevovka, žena nekega delavca			gna Rakarjeva.
Jan, Madgein brat			* * *

Več štrajkujočih delavcev.

Godi se v Walesu 7. februarja dopoldne in popoldne do šestih; štrajk je trajal že vso zimo.

VAŠKA ŠOLA

Opera v enem dejanju po starojaponski drami „Terakoya“,
spisal in vglasbil F. Weingartner. Prevel Zalar.

Dirigent: BALATKA.

Režiser: G. TRBUHOVIČ.

Gemba, komornik prejšnjega cesarja (bas)	g. Zathey.
Matsuo, vazal prejšnjega cesarja v službi sedanjega cesarja (tenor)	g. Drvota.
Schiò, njegova soproga (sopran)	gna Thalerjeva.
Kotarò, njiju 12letni sin (sopran)	gna Vera Danilova.
Kvan Shusai, sin prejšnjega cesarja, 12 let star, podoben Kotaraju (sopran)	ga Trbuhovičeva.
Genzò, učitelj (bariton)	g. Trbuhovič.
Tonami, njegova soproga (mezzo sopr.)	gna Šterkova.
Chomà, kmečki deček (sopran)	ga Ribičeva.
Jecljavec, 15leten bebast deček (tenor)	g. Mohorič.
Sansúke, stari sluga Matsuoja	g. Zorman.
Učenci	gna Pompejeva.
	gna Dežmanova.
	gna Jeromova.
	gna Ponikvarjeva.
	gna Koreninova.

Spremstvo Gembe in Matsuoja, vojaki, kmetje in kmetice,
mladež. Godi se v šoli Genzòjevi na vasi blizu prestolnice
na Japonskem.

Prejšnji cesar japonski je zapustil 12 letnega sina Kvan Shusaija, katerega je bil svojčas Matsuo, vazal prejšnjega cesarja, skrivaj privedel k učitelju Genzòju, kjer se princ sedaj vzgaja. — Komornik sedanjega cesarja Gemba zasleduje Kvan Shusaija, ko je ga naj na povelje cesarja usmrti. Učitelj Genzò ve o tem naklepu, zato skrbno čuva princa. Schiò, soproga Matsuoja, privede k učitelju Genzòju svojega 12 letnega sina Kotaròja v odgojo. Ta deček Kotarò je po licu in stasu podoben princu, zato sklene učitelj Genzò žrtvovati ga namesto princa. Komaj pa je bil Genzò storil ta sklep in razodel namen svoji ženi Tonami, se začuje prihod biringev, ki so obkolili njegovo hišo, da bi izsledili princa.

Na povelje cesarjevo prideta Gëmba in Matsuo z biriči v hišo učiteljevo in zahtevata usmrčenje Shusaija. Genzò izjavi, da jima takoj prinese prinčevo glavo, odide, izvede, kar je nameraval, in prinese škrinjico, v kateri se nahaja glava usmrčenega Kotaroja.

Matsuo proglasi, da je to brezdvomno glava Shusaija, v resnici pa spozna, da je glava njegovega sina Kotaroja, ki ga je prosto-
voljno žrtvoval, da bi rešil princa.

Ker je bila s tem smrt princa Kvan Shusaija uradno ugotovljena, odidejo vsi in Gëmba hiti cesarju javit uspeh.

Mati usmrčenega dečka, Schiò, hoče svojega sina še enkrat videti in objeti, Genzò pa hoče i njo umoriti, da bi ne izdala pres-
vare. Zbegana Schiò pa ugrabi pulc svojega sina in tako odvrne smrtni udarec. Meč zadene pulc, ga razkolje in iz pulca padejo stvari, ki so bile pripravljene za pogreb Kotaroja. Učitelj Genzò in baš prihajajoči princ Shusai spoznata, da je bil Kotaro veliko-
dušno žrtvovan. Matsuo, ki se je vrnil, izjavi, da to ni nikaka žrtev, temveč vitežka dolžnost, ker s tem je rešeno življenje pravega cesarja: princa Kvan Shusaija.

Matsuo veli, naj se princ odvede daleč proč v samoto, kjer naj čaka, dokler ne bo zopet poklican na prestol. Vsem navzočim pa ukaže, naj nihče ne izda, da je bil usmrčen Kotaro na mestu princa. —

14

ŠEHEREZADA

Pravljichen balet po pripovedkah iz Tisoč in ene noči.
Vglasbil Rimski-Korsakov.

Dirigent: F. RUKAVINA. Režiser: H. POLJAKOVA.

Osebe v prologu in epilogu:

Šah Habrias	g. Drenovec.
Šeherezada	gna Chladkova.
Zobeida, Šeherezadina sestra	gna Japljeva.

Osebe v dejanju:

Sultan Harun al Rašid	g. Povše.
Princesa Salfinasa, njegova favorita	ga Poljakova.
Pakizéé, druga žena	gna Nikitina.
Žene sultanove	{ gna Švobodova.
	{ gna Špirkova.
	{ gna Moharjeva.
Emersuin, indijski princ	g. Maliatsky.
Vezirji, evnuhi, sužnji.	

Prolog. Grozni šah Habrias maščuje nezvestobo ene svojih žen s tem, da ukaže vsako ženo, s katero se je bil združil prošlo noč, obglaviti. Ko pride na vrsto krasna Šeherezada, sklene rešiti življenje sebi in svojim tovarišicam z zvijačo. Dogovori se s sestro Zobeido, da bo pripovedovala šahu bajke.

I. slika. Stari sultan Harun al Rašid, ki je na svojo lepo ženo Salfinaso ljubosumen, se odpravi na pot. Takoj po njegovem odhodu pride Salfinasin ljubček, indijski princ Emersuin. Toda sreča dvojice ne traja dolgo, sultan se vrne in princu se je še komaj mogoče skriti. Ker sultan nikogar ne najde, gre miren leč. Poprej pa mu je dala Salfinasa napoj, ki naj mu povzroči dolgo spanje.

II. slika. Princ se vrne iz skrivališča. Baš ko hoče objeti svojo ljubljeno Salfinaso, se sultan zbudi in hoče princea z mečem usmrtiti. Ta se brani.

Epilog. Na šahovo vprašanje, kdo je zmagal, odgovori Šeherezada, da se že dani, šah mora na delo in Šeherezada umreti. Dvoboj da še ni končan, neka zagonetka da je, dalje da bo pripovedovala drevi. Šah je silno radoveden in razburjen, bajko hoče poslušati še dalje in zato odgodi usmrčenje Šeherezade za en dan. Pretkana Šeherezada pripoveduje šahu vsak večer, ali nikdar ne konča in reši tako življenje sebi in svojim tovarišicam.

La Bohème

Opera v 4 dejanjih. Po H. Murgerju napisala G. Giacosa
in L. Illica, vglasbil G. Puccini.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Rudolf, poet (tenor)	g. Kovač.
Marcel, slikar (bariton)	g. Romanovski.
Schaunard, glasbenik (bariton)	g. Trbuhovič.
Collin, filozof (bas)	g. Zupan.
Mimi (sopran)	gna Žikova.
Musette (sopran)	gna Thalerjeva.
Alcindor (bas)	} g. Zorman.
Benoit (bas)	
Parpignol (tenor)	g. Mohorič.
Carinski stražnik (bas)	g. Drenovec.

Dijaki, šivilje, meščani, prodajalci, vojaki, natakariji, otroci.

Godi se v Parizu približno leta 1830. Prva vprizoritev
leta 1897. v Turinu.

I. V manzardi. Pesnik Rudolf in slikar Marcel zmrzujeta v nezakurjeni sobi, premišljuječ, kako bi jo ogrela. Rudolf se odloči žrtvovati svoj rokopis neke drame, zakuri ž njim in oba se pri peči veselita toplote. Pridružita se jima filozof Collin in glasbenik Schaunard. Poslednji je bil k sreči zaslužil nekoliko srebrnjakov s tem, da je na željo nekega Angleža toliko časa sviral, dokler ni poginil papagaja, ki je bil Angležu nadležen.

Četvorica umetnikov pozabi vse nadloge siromaštva, popiva veselo, razuzdano, ali kruta usoda že prihaja v osebi hišnega gospodarja Benoit-a, ki prinese pobotnico za 3 mesečno stanarino. Ali naši umetniki se ne dajo z lepa preplašiti; z najsladkejšimi besedami vabijo Benoit-a, naj ž njimi pije, kar se jim tudi kmalu posreči. Benoit sicer poskuša dobiti denar, ali četvorica se ne uda in Marcel omeni, da je bil Benoit, dasi je oženjen, nedavno zvalil v past mlado krasotico. Četvorica hlini razljučenost, očita Benoit-u nečistost, ter ga končno pahne skozi vrata. Rudolfovi prijatelji odhajajo v kavarno, on pa obljubi priti za njimi, ker hoče končati neko pesniško delo. Mračni se že in delo pesniku ne gre izpod rok; kar potrka nekdo na vrata. Rudolf odpre, vstopi Mimi, njegova sosedka, ki ji je ugasnila sveča. Šibka deklica namah omedli, Rudolf se trudi, pomagati ji, toda ona se predrami in hoče oditi; prižgana sveča ji na pragu spet ugasne, prižge jo vnovič in zdaj zapazi, da je izgubila ključ svoje sobe, ko je omedlela. Oba iščeta ključ v temi,

Rudolf ga najde in vtakne v žep. Dražestna deklica je pesnika očarala, ali tudi ona že gori zanj, v razgovoru si vzajemno razodeneta ljubezen ter skleneta ostati skupaj. Srečna se napotita za prijatelji v kavarno.

II. Na trgu v quartier latin. Veselo vrvenje pred kavarno „Momus“. Tudi naša četvorica je tu, Rudolf v družbi z Mimi. Snidejo se v kavarni in popivajo. Marcel je slabe volje, ker ga je bila zapustila Musette, ki je sedaj ljubica bogatega starikavega gizdalina Alcindora. Kar se prikaže znana krasotica Musette, za njo Alcindor. Musette takoj zapazi svojega Marcela in sede nalašč k sosedni mizi, blizu njega, da ga zopet pridobi. Na poti pa ji je Alcindor, zato hlini bolečine na nogi, češ, čevlji jo tišči. Alcindora pošlje s čevljem k bližnjemu čevljarju, tako se ji je mogoče združiti z Marcelom, ki jo spet radostno sprejme. Začuje se vojaška godba. Ko pride mimo, se ji vesela množica pridruži, na čelu je naša četvorica z Mimi in Musette, prepustivši plačilo računa v kavarni Alcindoru.

III. Pri barieri d' Enfer. Rudolf in Mimi ne živita več složno, ljubezen Musette in Marcela je tudi že precej zrahljana. Marcel, Rudolf in Musette popivajo v veseli družbi v gostilni, Mimi pride in prosi Marcela za svet. Marcel pravi, naj se ločita, Mimi meni, da bi bilo res najbolje tako. Ker Rudolf baš prihaja iz krčme, svetuje Marcel, naj Mimi odide. Mimi gre, ali skrije se v bližini. Marcel opominja Rudolfa, naj ne bo ljubosumen, naj se spravi z Mimi in spet v ljubezni veselo z njo živi. Rudolf pravi, da iskreno ljubi svojo Mimi, da je pa njegova ljubav ne more oteči preteče smrti, sumljivi kašelji da jo ugonobi. Skrita Mimi je vse čula, stopi k Rudolfu in hoče poslavljajoč se oditi. On ji prigovarja, ali ona pravi, da hoče zopet bi i sama in izdelovati umetne cvetice kakor poprej. Ganjena vzameta slovo in odideta. Musette in Marcel sta se zopet sprla in se jezna razideta.

IV. V manzardi. Siromašna četvorica uganja svoje burke, kar prihiti Musette in pové, da ji sledi na smrt bolna Mimi. Hitro ji pomagajo vsi, položijo jo na postelj in kmalu ji toliko odleže, da more govoriti. Da morejo preskrbeti zdravilo, sklenejo, zastaviti in prodati kar kdo more; Mimi in Rudolf ostaneta sama. Ko se vrnejo prijatelji, je Mimi že oslabela, mirno leži na postelji. Vsi mislijo, da spi, ali kmalu se uverijo, da je mrtva.

1V

CARMEN

Opera v 4 dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzosopran)	gna Thierry.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Levar.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	ga Lovšetova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Trbuhovič
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathej
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapci.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične Svobodova, Chladkova, Špirkova, g. Pohan in baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Seville. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don Joséja; ker ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladeniči, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je vseč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbeče matere. José se ganjen spominja ljubeče matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater presrčno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj

namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapove odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavni zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre z njimi, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu, odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V soteski. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar, José pa naj med tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina. Micaëla pride vsa zbegana, in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Sevilli. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen stopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre z njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman; ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v srce da se zgredi mrtva.

BORIS GODUNOV

Muzikalna ljudska drama v 7 slikah. Vglasbil M. P. Musorgski, predelal in instrumentiral N. Rimski-Korsakov. Besedilo po Puškinu in Karamzinu poslovenil C. Golar.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Boris Godunov, ruski car (bariton) . . .	g. Levar.
Feodor, \ njegova / (mezzosopran) . . .	gna Kalouskova.
Ksenija, / otroka \ (sopran)	gna Kalinova.
Dojilja	ga Smolenskaja.
Knez Vasilij Ivanovič Šujski, (tenor) . . .	g. Sovilski.
Pimen, kronist, menih, (bas)	g. Zathey.
Napačni Dimitrij (Grigorij Otrepjev, tenor)	g. Kovač.
Marina Mnišek, hči vojvode iz Sandomira	gna Rewiczewa.
Varlaam } vagabunda { (bas)	g. Zupan.
Misajil } (tenor)	g. Mohorič.
Krčmarica (mezzosopran)	gna Šterkova.
Blaznik, (tenor)	g. Trbuhovič.
Telesni bojar, (tenor)	g. Bratuž.
Lovicki, } jezuita { (bas)	g. Zorman.
Cernjakovski } (bariton)	g. Perko.
Stotnik, (bas)	g. Zorman.

Glasovi iz ljudstva, bojarji, otroci bojarjev, strelci, straže, stotniki, magnati; poljske plemkinje, deklice iz Sandomira, romarji, narod. Godi se 1598—1605. — Prva vprizoritev l. 1874 v Petrogradu.

Nove dekoracije deloma po načrtu g. Sadikova, deloma po lastnem načrtu naslikal g. Skružný. Nove kostume po načrtu g. Sadikova izdelala ga Waldsteinova in g. Dobrý.

Prva slika: Boris Godunov, ki se je polastil prestola tako, da je umoril malega carjeviča Dimitrija, je kronan in stopa med slavnostno procesijo v cerkev, kjer se pokloni senci svojih prednikov. Narod ga navdušeno slavi.

Druga slika: Starček Pimen piše ruski letopis in končava z umorom Dimitrija. Navzoč je Grigorij Otrepjev, katerega muči tudi v sanjah častiljubna misel, kako bi izrabil v svojo korist dogodek o ubitem carjeviču Dimitriju, za katerega se pozneje izda.

Tretja slika se vrši v krčmi na litvanski meji. Dva vagabunda, Varlaam in Misajil, tipična za rusko življenje, sta pripeljala sem Otrepjeva, ki je pobegnil iz samostana. Pride policija, ki išče Otrepjeva, kajti samostan ga je bil že naznanil oblasti. Toda zvitost in smelost Otrepjeva rešita.

Četrta slika se godi v sobi carja Borisa. V njegovi družini vlada prijateljstvo, toda nad glavami vseh visi težka usoda. Boris muči zavest, da je kriv nesreče svoje rodbine in svojega naroda. Knez Šujski mu prinese zdajci vest o groznem pojavu: ubit carjevič je tu v osebi lažnega Dimitrija. Ubogi car zapade strašni oblasti svoje težke vesti.

Peta slika. Deklice slave lepoto svoje gospodarice Marine, hčerke vojvode Sandomirskega. Lažni Dimitrij je vanjo zaljubljen. Marina ni zaljubljena, temveč častihlepna. Laska ji, postati ruska carica. Zato ga podpihuje na boj in mu obljubi ljubezen, če postane car.

Šesta slika se dogaja pod mestom Kromi. Otrepjevi pristajši so naščuvali sodrgo zoper Borisa in njegovo oblast. Ravnokar zasmehuje drhal Borisovega bojarja Hruščova. V to pride od rojstva blazni Ivanič, simbol uboge Rusije, ki jo potepta vsak, komur je ljubo. Vagabunda Varlaam in Misajil agitirata uspešno za Dimitrija. Nastopita dva jezuita, ki sta simbol nesreče Dimitrija, zakaj za časa svojega vladanja je dovolil propagirati papizem. Sodrga hoče oba obesiti, prihod Dimitrija ju reši. Narod vse pozabi in gre navdušeno za Dimitrijem.

Sedma slika. Bojarji se posvetujejo v granoviti palači v Moskvi. Knez Šujski, sovražnik Borisov, jim pripoveduje o bolezni carja, ki prihaja ves v njeni oblasti. Starček Pimen — naročil ga je nalašč Šujski — pripoveduje o čudežih, ki se prikažejo na grobu ubitega carjeviča. To pripovedovanje stre Borisu zadnje sile. Car čuti bližino smrti, poslovi se od svojega sina in hoče v samostan, da najde tam odpuščenje za svoj strašni greh. Toda umira tik svojega prestola, katerega je osvojil za tako grozno ceno.

WERTHER

Opera v štirih dejanjih. Besedilo napisali po Goetheju E. Blau, P. Milliet in G. Hartmann. Prevel M. Pugelj. Vglasbil J. Massenet.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: F. BUČAR.

Werther (tenor)	g. Kovač.
Lota (mezzosopran)	ga Thierry-jeva.
Albert (bariton), Lotin ženin	g. Romanovski.
Baili, Lotin oče (bas)	g. Zupan.
Zofija, Lotina sestra (sopran)	gna Thalerjeva.
Schmidt (tenor)	} prijatelji Baillijevi {
Ivan (bas)	
Brühlmann (bas)	g. Zorman.
Brühlmann (bas)	g. Erklavec.
Katica (sopran)	ga Erklavčeva.

Otroci Bailli-jevi, meščani in meščanke, sluge.

Godi se v okolici in v mestu Wetzlar na Nemškem od julija do decembra leta 1788. — Deloma nove dekoracije izdelal g. V. Skružny.

Prva predstava se je vršila 16. februarja 1892 v dvorni operi na Dunaju. V Parizu so opero prvič igrali 16. januarja 1893 v „Opéra-Comique“.

I. Bailli-jev dom. Baili, oče Lotin, stanuje v gradiču nekega kneza blizu malega mesteca na Nemškem. Na terasi stanovanja uči svoje otroke peti božično pesem, kar pridejo prijatelji in znanci po Loto, ki je ž njimi vred povabljen na ples. Werther, ki je tudi povabljen na ples, pride, občuduje ta krasni kotiček priproste domačije. Lota poskrbi pred odhodom na ples še vse potrebno in dá otrokom kruha kot namestnica umrle matere, potem odide z Wertherjem na ples. Albert, Lotin ženin, se vrne iz potovanja, obžaluje, da Lote ni doma in reče, da pride jutri. Werther in Lota se vrneta s plesa, on ji razodene svojo ljubav, ona pa mu pove, da je nevesta Albertova. Werther odide nesrečen.

II. Pod lipami. Albert in Lota sta poročena. V cerkvi je služba božja, ljudstvo prihaja, med njimi tudi Albert in Lota.

Werther vidi zakonsko dvojico in da duška svoji nesreči v otožnem spevu. Ko gre Albert mimo, nagovori Wertherja rekoč, da mu je znano, da ljubi Loto, toda on to rad odpusti. Werther se mu srčajo zahvali za prijateljsko zaupanje in obljubi, da se odreče tej sreči. Zofija, Lotina sestra, pride s cveticami, namenjenimi župniku, ki slavi danes 50 letnico svoje poroke. Zofija nagovarja Wertherja, naj tudi on pride na današnjo slavnost, kjer bodo tudi plesali, in odide v župnišče. Werther očita sam sebi laž, češ, Albertu ni povedal resnice, in hoče oditi, ali Lota mu stopi nasproti iz cerkve gredoč. V njiju razgovoru se pokaže, da hoče ostati zvesta svojemu soprogu, da se morata ločiti, četudi ne za vekomaj. Odhajajoča reče Wertherju, naj jo poseti božični dan.

III. Lota in Werther. Lotina soba. Lota se spominja Wertherja, čita njegova pisma ter prosi Boga, naj ji iztrga to ljubezen iz srca. Nenadno vstopi Werther. V daljšem razgovoru ji zatrjuje nepremagljivo ljubezen, roteč jo, naj prizna resnico, naj bo njegova. Lota se bori, se obvladuje ali konečno zmaga ljubezen, ne brani se več njegovega objema. Ko se zave, kaj je storila, zbeži v sosedno sobo. Werther v obupu sklene usmrtiti se. — Albert se vrne domov, vidi odprte duri in prazno sobo, pokliče Loto, zapazi njeno zadrego ter vpraša, kdo da je bil baškar tu. Sluga prinese pismo Wertherja, v katerem prosi Werther Alberta, naj mu posodi svoja dva samokresa, ker mora iti na dolgo potovanje. Albert veli Loti, naj da slugi samokresa. Tako mora Lota sama izročiti orožje, s kojim se Werther usmrti. Po odhodu Albertovem hiti Lota k Wertherju, da prepreči nesrečo.

IV. Wertherjeva smrt. Wertherjeva soba. Božični večer. Werther leži ob mizi smrtno ranjen. Lota prihiti vsa preplašena ali kmalu spozna, da mora Werther umreti. Lota razodene umirajočemu Wertherju svojo vročo ljubezen, ga poljubi, in kmalu na to izdihne Werther svojo blago dušo.

Friderik Juvančič:

Iz neobjavljenih pisem Ivana Cankarja

Jeseni leta 1906 me je zadela prvič sreča, postati intendant ljubljanskega gledališča. Tisti čas je bila ravno v tisku „Krpanova kobila“, deseta Cankarjeva knjiga, za živečega mladega avtorja gotovo časten uspeh. Toda „Krpanova kobila“ je poleg tega uspeha nehote tudi oznanjevala neuspeh Cankarja kot dramatika. „Jakob Ruda“ in „Kralj na Betajnovi“, ki sta se bila dotlej vprizorila, iz raznih vzrokov nista prinesla rešitve vprašanja, ali je Cankar, takrat že priznan lirik in pripovedovalec, tudi dramatik. Naša umetniška kritika, ta najlepši dokaz naše globoke nekulturnosti, je bila že takrat nestrokovnjaška, brezobzirna, osebne in zaradi tega destruktivna. Sicer je ta kritika „iskala superlativov po vseh slovarjih in vse druge dramatike je obšel sram absolutne ničevnosti,“ kakor je pisal takrat „Slovan“, ali med vrsticami večine teh kritik je bilo čitati marsikaj, kar je Cankarja moralo boleti. Kljub zunanjemu uspehu premijer je bilo gledališče, kakor poroča isti „Slovan“, že pri prvih reprizah prazno.

Cankar je ta svoj neuspeh pripisoval nezadostnemu zanimanju takratne gledališke uprave za svoja dela in je vprizarjanje svojih del ljubljanskemu gledališču sploh prepovedal. Začel se je znani literarni boj, ki je med drugim tudi kazal, kako zelo si je Cankar jemal k srcu zapostavljanje svojih dramskih del in kako težko se je najbrže odločil za prepoved njihovega vprizarjanja.

Ko sem takrat prevzel vodstvo našega gledališča, me je zamikalo, postaviti na oder najtežjo Cankarjevo komedijo „Za narodov blagor“, to pa zato, ker sem vedel, da bo spričo takratnih političnih razmer, nastalih izprememb v gledališki upravi in spričo vehementno nadaljujočega se literarnega boja ravno ta komedija gotovo vzbudila splošno zanimanje. Tudi je bil takratni gledališki ansambel sestavljen tako, da je bil uspeh igre skoro zagotovljen. Pisal sem Cankarju, ki je bival takrat na Dunaju, XVI, Lindauergasse 26/II/9, ter mu podrobno obrazložil svoj načrt. Cankar je vidno vzradoščen takoj odgovoril, preklical prepoved vprizarjanja svojih del in mi obljubil pri nadaljnjem delu svojo najizdatnejšo podporo. Dopisovala sva potem o gledaliških zadevah do konca sezone

1908 in iz onih časov hranim dosti obširno in zanimivo korespondenco, katere pa, dasi spada v našo literarno zgodovino, iz osebnih ozirov v celoti še ne morem priobčiti.

V dopisovanju s Cankarjem sem spoznal njegovo izredno delavnost in temeljitost, ki mu ni dala miru, dokler se ni z menoj domenil o najpodrobnejših zadevah vprizoritev. Že s svojim prvim listom mi je poslal natančno komentirano knjigo svoje komedije „Za narodov blagor“. V naslednjih listih je dodal še vse, kar je za umevanje njegovega dela le količkaj moglo priti v poštev. Poleg te izredno zanimive knjige, v katero sem dal vpisati tudi vse režijske opazke Taborskega, ki je prvo vprizoritev vodil, spadata med najzanimivejše stvari Cankarjev lastnoročni životopis, noseč datum 8. decembra 1906, in doslej še neobjavljeni natančni opis oseb farse „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“.

Dne 13. dec. 1906. leta je bila premijera „Narodovega blagra“. Režijo je vodil Taborsky. Grudnovko je izborno kreirala Taborska, Grudna je igral Verovšek, Grozda Dragutinović, Ščuko nepozabni Boleška. Zanimivo je, da je igral občinskega svetnika Klandra gospod Julij Betetto, Mrmoljevko sedanja tragedinja Narodnega divadla v Pragi gospa Naskova, Frana Kadivca pa gospod Nučič. Uspeh je bil popoln, gledališče nabito. Štirikrat je komedija napolnila hišo, za tedanji čas nezaslišano dejstvo. Cankarjevo veselje je bilo veliko. Sicer osorni in zbadljivi satirik je v svojih pismih brez zadržka dal duška svoji radosti in svojemu zadoščanju. Ni dvoma, da je s tem uspehom pridobil zaupanje v samega sebe kot dramatika in da je posledica tega zaupanja njegova farsa „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“, ono njegovih dramskih del, ki se je tako našim igralcem, kakor naši publiko doslej najbolj priljubilo in imelo tudi izven mej ožje domovine največ uspeha.

Jeseni 1907. leta sem poslal Cankarju Hauptmannovo dramo „De Waber“ s prošnjo, da jo prevede, kar mi je bil že poprej obljubil. Po dolgem čakanju sem prejel od Cankarja naslednje pismo:

Velecenjeni gospod!

Gotovo ste bili jezni name, ker Vam »Tkalcev« nisem prevzel, kakor sem Vam bil na besedo obljubil. Ampak, da boste razumeli, kako je bilo z menoj, Vam sporočim tóle: Ako bi hotel prevajati »Tkalcev«, bi rabil za to delo več nego en mesec; eno delo za »Matico« ali za Schwentnerja pa me stane ravno toliko časa — in to je moje delo! Seveda — tega nisem vedel prej jaz in tudi Vi niste vedeli! Poskusil sem s prevajanjem in sem takoj uvidel, da

ne pojde. Dvoje strani sem prevajal eno popoldne in sem spoznal, da ni za nič, ne original, ne prevod. Žal mi je od srca, da sem se zavezal; toda gotovo se še najde modus, da dolg poravnamo! —

Tukaj pa Vam pošiljam opis oseb za mojo hudobno komedijo »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. — S to stvarjo, upam, boste pač zadovoljni in mi boste vsaj deloma oprostili moje grehe. Dolgo časa je bila ta reč v moji glavi, nató pa sem se nenadoma odločil in sem jo napisal. — Bog daj, da bi cenzura nič ne pokvarila. Če bi jaz sam bil v Ljubljani, bi bila stvar v tem oziru nekoliko lažja! — —

Schwentner pravi, da bo Kreisova igrala Jacinto. — Jaz sem si mislil Jacinto večjo. Sicer se ne spominjam na Kreisovo, ampak tolko vem, da ni bila velika. Ampak — ali je lepa? To je glavno vprašanje! In prosim Vas, da mi na to vprašanje odgovorite! Že v opisu oseb sem rekel, da naj se farsa rajše ne igra, če ni lepe Jacinte. —

»Zlodeja« bi moral igrati Dragutinovič, če je še tam. Gospó županjo naj igra vsekakor gospa Danilova! Toda kjé imate Petra? To je vloga za imenitnega igralca! Za župana bi najrajši imel Verovška — to so stari grehi!

Sploh pa trdno upam, da se še pred prvo izkušnjo vidimo v Ljubljani. Vsekakor Vas prosim, da mi sporočite, kedaj bi v najzgodnjem slučaju mogla biti premijéra. To bi rad vedel.

Z odličnim spoštovanjem

udani Vam

Ivan Cankar.

Na Dunaju, 30. okt. 1907.

Pismu je bil priložen na navadni pisarniški poli pisan opis oseb komedije »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«:

Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Ivan Cankar.

O s e b e.

Peter. Ne velik, ne majhen; nekoliko korpulenten šele v tretjem aktu. Frizura kuštrava, drugače pa je obrit, zato da se toliko boljše vidi v tretjem aktu svetlost rejenih lic, v prvem aktu pa humoristična zlobnost na ustnicah in v očeh. Patetičen nikoli, tudi ne v tistih verzih drugega akta, ko se nenadoma zasveti v njegovem spominu srd in bolést preteklosti (» domovina, ti si kakor vlačuga: kdor te ljubi«); tudi v teh verzih je poleg vsega srda še zmirom nekaj ironije. Že izba, kakor

je, zahteva sama, da ni patetičen ne on in ne Jacinta. Najbolj se podá Petru zmirom grenek in zloben humor; on je tat, ki je v svoji nemorali visoko nad vsemi moraličnimi ljudmi in ki sam čuti to svojo vzvišenost. — Oblečen je spodobno, ampak v prvem in drugem aktu nekoliko nemarno; v prvem imá dolgo kravato, v drugem je golorok; v tretjem pa je zeló baháto našemljen, toda nosi se v tej našemljenosti tako ironično, da gledalec ironijo vidi.

Uloga je težka in igralec jo lahko pokvari z eno samo gesto. —

Jacinta. Mora biti lepa, drugače naj se farsa sploh ne igra! Ona je popolnoma ženska, z vsemi tistimi čednostmi, ki jih moralni ljudje imenujejo slabosti. Sentimentalna je; željna vsega, česar nima; sita vsega, kar dobi in kar je dosegljivo; kakor vsaka ženska: sovražnica spodobnosti in morale; ampak nezavedna, sladka in otroška sovražnica — kakor vsaka ženska. Otroško je njeno hrepenenje po sužnjih, prav tako otroško njeno brzo naveličanje, in še celó je otroška njena razposajenost v tretjem aktu. Njen ples (subjektivno) ni pohujšljiv, temveč naivnovesél. Gledalec mora videti, da se je mogla ob njem pohujšati edinole dolina šentflorjanska. — V drugem aktu imá zeló preprosto večerno obleko, tako da je razumljivo koprnenje rodoljubov; v tretjem aktu pa mora na vsak način biti oblečena tako, kakor je v komediji napisano. —

Župan. Tega bi moral igrati Verovšek! — On je smešen samó zaradi svoje častitljivosti. Ne sme izgubiti grandezze niti, kadar je klavern. V vsem njegovem nastopu se mora videti, da je župan; če igralec karikira, nič ne dé! Ne poniža se župan nikoli, tudi v svoji žalosti ne, in dacar tudi v drugem aktu ne smé biti nesramen do njega. Iz te častitljivosti se toliko bolj čuti njegova skrb in bridkost, in se toliko bolj vzdigne njegovo rodoljubno junáštvo ob koncu tretjega akta. — Oblečen je kakor župan v večjem kraju na deželi, recimo na Vrhniki; debel je in obrit. —

Notar. To je notar stare šole, kakor jih živi še nekaj; tistih namreč, ki so pač obogateli, pa so zrasli s svojim krajem; malo plešast je že, naočnike ima in sive brke preko ustnic. Kadar govori, žužnjá jezno in cmokasto. — Oblečen je kakor vsi sodnijski ljudje! —

Dacar. Ob prvem nastopu se mu vidi, da je falot, prekanjen grešnik. V obraz je pijanec: kuštrave brke, rdeč nos, zalite oči; po obleki je napol škric, napol beiač. Gleda zmirom, kjé bi zavohal greh, govori zeló jasno in strupeno. —

Zlodej. Dolg je in suh. Obraz tradicionalnega zlodeja: bledjkast, kozobrâd, dolgoúh, črnolâs in kuštrâv; šépav¹ je in oblečen kakor slabo plačan kancelist: preozke in prekratke hlače, smos

¹ Cankar je imel navado rabiti v slovenščini mnogokrat čisto nepotrebne akcente, ki pa pričajo o njegovem izredno razvitem čutu za blagoglasnost jezika.

lasto črno suknjo, végast cilinder. Posebno začetkom tretjega akta naj se njegovo dolgo črno teló, z nagnjeno glávo, rokó pod ustmi, krepko izlušči iz svetlega*) ozadja. V vsej njegovi negotovosti — »ali bi, ali ne bi« — leži mnogo ironije, ki naj jo občinstvo spozná.

Tá uloga je sitna in treba jo je dati vestnemu igralcu. —

Učitelj Šviligoj je star znávec, dobra duša, naiven rodoljub, drobno človeče, ki kljub svojim naočnikom ničesar ne vidi. Star »šolmašter«. Igralec naj posebno pazi na tiste prizore, kjer se učitelju bliža pohujšanje: v prvem dejanju, ko pripoveduje, in v tretjem, ko Jacinta pleše; tam se z nečistostjo borí rodoljubnost in zmagá! V tretjem aktu (ob koncu) ne govori učitelj patetično, temveč kakor baš star šolmašter: s povzdignjenim kazalcem in v šolskem tonu. —

Cerkovnik je, kakor so pač vsi cerkovniki. Smolast in cukrén je njegov glas.

Popotnik je v komediji sami dovolj opisan. Glavna stvar je, da mora biti diskreten, ker bi drugače motil harmonijo. Kaj bi v farsí ta nenadna bridkost?

Županja je debela ženska, ne prestara in ne pregrda; drugače bi je žlodej ne bil vzel v naročje. Koncem drugega akta mora biti oblečena jako svobodno — kakor je napisano.

Ekspeditorka in dacharka sta suhljati, jezikavi ženski, kakor jih je v Ljubljani veliko. —

Glede vseh ženskih in moških toalet (razen Petrove in Jacintine) je treba opomniti, da se vrši farsa v kraju, ki ni ne mesto in ne vas, kjer so torej mode napol mestne, ampak za par let prepočasne. To se mora posebno videti v tretjem aktu, ko pridejo gostje.

Moja želja je, da igralka in igralci vse moje besede in vse označene geste karikirajo. Da se torej, kadar spoznajo besedilo in idejo moje komedije, prav nič ne ženirajo, temveč da igrajo z isto razposajeno zlobnostjo, kakor sem jaz besede pisal! —

Ivan Cankar.

Seveda sem z velikim veseljem odgovoril dne 2. novembra na Dunaj Cankarju, ki mi je kmalu nato poslal prvi akt »Pohujšanja«, kateremu sta kmalu potem sledila ostala dva. Osoobje je že pri bralni skušnji kazalo zelo veliko zanimanje za imenitno satiro in uprava je pri razdeljevanju vlog imela težavno stališče, ker bi bil v igri vsak rad nastopil. Tedanji cenzurni oblasti na čast bodi povedano, da sem — po daljših pogajanjih — dosegel dovoljenje nečrtane vprizoritve. Črtala se ni niti besedica, kar je tem zanimivejše, ker je cenzura z drugimi deli, naprimer celo s KiENZLOVIM »Evangeljnikom«, ki bi se skoro lahko pel v cerkvi, postopala zelo strogo. — Dne 25. novembra 1907 mi piše Cankar:

*) Prvotno e stalo »temnega«, a je Cankar besedo prečrtal in nad njo napisal »svetlega«

Velemenjeni gospod intendant!

Prosim Vas, naznanite mi, če Vam je že mogoče, dan premisjere. Takrat pridem v Ljubljano, pa bi seveda rad vsaj štirinajst dni prej vedel, kedaj bo prva vprizoritev. Tudi pri zadnjih izkušnjah bi še rad bil. V obliki knjige izide farsa že začetkom decembra.

Še nekaj posameznosti sem Vam pozabil »na srce položiti«. N. pr.: ali se bo dal napraviti tisti ples v 3. aktu in ali je gdč. Kreisova plesalka? Kakor Jacinta sama pravi, je že nekoliko »pijana«, ko pleše in torej ples na noben način ne smé biti preveč pobožen, ker bi se sicer ljudje ne pohujšavali! Škoda bi bilo, če bi moral izostati.

Nadalje je tudi škoda, da Verovška ni v Ljubljani, zakaj uloga županova je čisto njegova.

In naposled Vas prosim, da mi blagovolite takoj po razdelitvi ulog naznaniti igralke in igralce ter njih uloge.

Če bi bil Boleška v Ljubljani, bi moral on igrati Petra. Županjo pa dajte vsekakor gospej Danilovi.

Toliko za danes.

O dnevu premijere mi sporočite, prosim!

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Cankar.

Na Dunaju, 25. nov. 1907.

Cankarju sem odgovoril 30. novembra, ga prosil še za razne podatke o Jacintinem kostumu in Petrovi obleki ter prejel od njega 7. decembra 1907 tole pismo:

Velemenjeni gospod intendant!

V torek, isti dan, ko je bila bralna skušnja, sem predaval pošteni dunajsko-slovenski družbi svojo farso. Če bo v Ljubljani vspeh tak, kakor je bil tukaj, bom zadovoljen.

Kako je oblečena Jacinta v tretjem aktu, je itak v tekstu povedano. Pod plaščem (ki je opisan) imej lahko in prozorno, svetlo haljo, ki se ob plesu lahko vzdigne; seveda je halja lahko prepašana, ampak predprsje mora biti svobodno in tudi roke (če imá Kreisova lepe roke). —

V drugem aktu je Jacinta zelo prosto oblečena, ker je »domá«. Da se slog ne pokvari, ne smé imeti na svoji beli »večerni halji« nikakih drugačnih okraskov nego svetlosinje; rokavi so široki (seveda), da se lahko pokažejo svobodne roke; tudi spodaj je ta »domača halja« tako svobodna, da se vzdigne, kadar Jacinta séde.

Sploh pa mislim, da bo Jacinta, če pozná svojo ulogo, sama najbolje vedela, kaj in kako je treba. —

Tudi obleko Petrovo sem v tekstu opisal. V prvem aktu je podoben »izgubljenemu študentu«; malomaren je, pa ne razcapan. V drugem aktu je golorok; črn telovnik, lepe črne hlače, pod vratom pa dolga rdeča pentlja. V tretjem aktu: salonska suknja, pisan telovnik, frizura pa ne frizérska; v tem aktu še celó ne sme biti smešen. —

To je vse, kar vam zdaj še morem povedati; nekaj dni pred premijéro se itak vidimo v Ljubljani. Seboj Vam prinesem rokopis drame »Hrepenenje«.

Nekaj pa Vam moram razodeti, in sicer diskretno. Po mojem predavanju so mnogi rekli, da »jim je žal« Petra, zato ker ga bo igral Nučič. Jaz seveda ne vem, kako je v teh letih Nučič napredoval; morda je dober; ampak vendarle Vam moram reči, da je Petrova uloga najvažnejša izmed vseh in da bi torej morali vzeti zanjo najboljšega igralca; če je Nučič najboljši, tedaj je dobro in moj ugovor odpade.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Cankar.

Na Dunaju, 7. dec. 1907.

Premijera »Pohujšanja« je bila dne 21. decembra 1907, leto dni po premijeri »Narodnega blagra«. Režijo je vodil Dragutinovič, ki je tudi kreiral Zlodeja. Jacinto je jako dobro pogodila Kreisova, Petra pa Nučič. Župana je igral Verovšek, županjo Danilova, daccarja Danilo, učitelja Šviligoja Povhè, popotnika pa sedanji basist zagrebške opere gospod Križaj. Farsa je imela gotovo največji uspeh med vsemi Cankarjevimi dramskimi deli in je ostala stalno na repertoarju naših večjih odrov.

Moj bistrournni otrok.

Čudežno je, da morem mnoge dogodke in pojave že naprej slutiti. Tako sem že v petem mosecu po poroki slutil, da bom oče. Najprej je bil sin z modrimi očmi, ki so potlej postale grahaste, kesneje sive in nazadnje črne. To je bil malopriden otrok s čudnimi poželjenji. Z največjim zadovoljstvom mi je na primer pulil iz brkov brk za brkom in jaz sem to od bolečine ves solzan potrpežljivo dovoljeval, ker mi je tašča zabičila, da se to mora trpeti in da je za očeta največje blaženstvo, če mu otrok puli brke. Še več: moja tašča je, da bi mi čim bolj povečala blaženstvo, hrabrila malega tirančka, neprestano ga bodreč: Vleci, vleci, vleci.

Pa to je bilo v prvi otrokovi starosti, ko je otrok bolj materin. Čez nekoliko let pa mi je sin že toliko odrastel, da sem moral vso skrb za njegovo odgojo nositi kot oče sam.

A če rečem skrb, ni to samo beseda; bila je zares skrb. Ko mi je sin junaško preskakoval plotove, sem se še tolažil, videč v njem Hanibala, ki bo prekoračil Alpe; ko mi je skakal čez glavo, sem se tolažil, misleč, da je Miloš Vojnovič, ki preskoči tri konje in nad njimi tri goreče meče; ko je sosedom kradel jajca, sem se tudi ob tem tolažil, sluteč v njem velikega bodočega osvojevalca Napoleona. Ali on je začel počenjati tudi take stvari, da se z ničimer nisem mogel tolažiti, ker mu nisem mogel najti primere ne v politični, ne v kulturni zgodovini. Razbil je na primer okna sosedom, no, to še ni nič; najbrž so vsi veliki možje okna razbijali sosedom, — ali šel je, vzal moj pleteni suknjič, mu odrezal stran ali rokav in si napravil prapor, zbral pod praporom veliko vojsko in mi obkolil hišo, potlej pa na znamenje za napad brez ozirov na okna, na vrt in na vse drugo osvojil trdnjavo in, kakor vsaka zmagovita vojska, začel v trdnjavi moriti — z drugimi besedami —: vsem piščancem v kurniku je potrgal glave.

Mene je seveda začelo skrbeti, skrbeti bolj kot očeta nego kot lastnika pobitih piščancev. Svojo skrb sem povedal ženi in zaskrbelo je seveda tudi njo. Neki večer sva se posvetovala, kakor se spodobi skrbnim staršem. Ženina misel je bila, da je otrok bistrournen po meni. Tudi moja misel je bila, da je otrok bistrournen, da pa brez prave potrebe pretinava dokazuje svoje bistrournnosti in da tako brezplodno zapravlja svojo moč in ugonablja v sebi bodočega velikega moža. Nazadnje mi že ni bilo toliko žal, če se v njem izgubi velik

mož; saj ni treba, da bi tudi on prišel v vrsto malovrednih in za Srbijo nepotrebnih mož, — bal sem se sploh samo tega, da bi mi bil otrok bistroumen, ker sem bil prepričan, da prvič ne postane, ako bo bistroumen, minister v Srbiji, drugič da bo gotovo našel priložnost za ponarejanje menjic in pristojbinskih kolkov. Ali pa kot večš računovodja dajal krive račune, našel bo vzrokov za poneverbo državnega davka, znal bo ponarejati podpise svojih znancev in prijateljev, sploh bo počel vse, kar počno bistroumni ljudje v Srbiji. S takimi sposobnostmi bo dosegel, da bo ali okrajni načelnik ali župan, davčni nadzornik ali poštar ali slednjič blagajnik kakega velikega denarnega zavoda. A meni ni všeč noben teh poklicev in zato nisem maral da bi mi otrok bil bistroumen.

Ta skrb me je strašno grizla, kakor more grizti skrb človeka sploh, moža pa, ki ima umnega otroka, še posebej. Glejte, in ta skrb mi je vdihnila misel, da bi se posvetoval z nekim našim odličnim vzgojiteljem, članom prosvetnega sveta in vseh sosvetov za preuredbo šol, sestavljavcem mnogih učnih načrtov in častnim članom „Društva za odgojo otrok“ ter piscem tehle znamenitih del: „Mati kot vzgojiteljica“, „Dom kot vzgojitelj otrok“ (I., II. in III. zvezek, še nedokončano delo), „Kako se v otroških negujejo državljanske vrline“ (javno predavanje v Mestnem domu), „Napake staršev“ (z geslom na platnicah: „Napake otrok so napake njih staršev“) itd.

Ravno včeraj sem bil pri gospodu vzgojitelju in mi je bilo močno žal, da sem ga motil, ker sem ga dobil zaglobljenega v delo, o katerem mi je dejal, da takisto obravnava odgojo otrok. Ponudil mi je stol in komaj sem sedel, sem strašno in nečloveško kriknil in odskočil, jako nespodobno se tipajoč pred gospodom vzgojiteljem.

— Oh, oh, oh — je revež vzklikal in me še sam začel nekje tipati, — oprostite, tisočkrat oprostite. Moj najstarejši. Oh, tako je neugnan. No, vidite, iglo je zapičil v stol; to večkrat stori. Oprostite!

— In vi imate torej večkrat priliko, da gledate, kako vam gosti skačejo od stola! — sem nekoliko hud odgovoril, ampak sem se potolažil in sem sedel, ker nisem bil navaden gost, marveč prosilec.

Pa komaj sem začel s prvim vprašanjem, ko je iz druge sobe skozi steklena vrata priletel čevelj, da se je steklo razletelo na tisoč koscev.

— Žarko —, je vzkliknil gospod vzgojitelj, kaj za Boga delaš!

Skozi razbita vrata je pogledala ljubka otroška glavica in je dejala:

— Mečem v mater, ker mi ne da ključa od omare!

— Eh, eh, eh, kako si poreden! Kaj ne vidiš, da je gospod tukaj?

Otrok me je veselo pogledal, potlej pa se je vame zarežal tako krvniško, kakor da mu jaz ne dam ključa od omare.

Nazadnje se je gospod vzgojitelj globoko zamislil in mi začel dajati obširna navodila, kako naj odgajam svojega sina. Poučil me je tudi, kaj moram brati; priporočil mi je posebno svoja dela; dokazoval mi je, da sem jaz kriv vsej malopridnosti svojega sina, in ravno je z najvišjim glasom, zasadivši suhe, koščene roke v razmršene lase, izgovoril geslo s platnic tiste svoje knjige: „Napake otrok so napake njih staršev“ — ko se je pod oknom oglasil mal otroški boben in za njim čez petdeset otrok, po vojaško urejenih. Vsem je poveljeval „najstarejši“ vzgojitelj, pred njimi je bila velika zastava, napravljena iz rdeče težke zavese (v tem trenutku je gospod vzgojitelj šele zapazil, da nima na oknu nobene zavese). Vsi vojaki so nosili na rami palice, na glavi pa so jim bile trioglate papirnate čepice.

Vzgojitelj je pogledal skozi okno najprej mirno, nato je prebledel, razburjeno odprl predal svoje mize, in ko je videl, da je prazen, se obupno udaril z rokami po glavi.

— Oh, gospod, oh, oh, oh!

— Kaj je za Boga?! — sem vprašal.

— Ugonobljen sem, čisto ugonobljen — je kričal. — Šest mesecev že dan in noč delam na četrtem zvezku svoje knjige „Dom kot vzgojitelj otrok“ in komaj pred desetimi dnevi sem ga dokončal. Premislite, komaj pred desetimi dnevi . . .

— To je zelo lepo, ali ne razumem, zakaj ste . . .

— Kaj ne vidite čepic na glavah otrok? Moj najstarejši je vzel rokopis iz predala in napravil čepice svoji vojski!

So nagajivi ljudje, kakor sem jaz, in jim je ob taki prilžnosti do smeha, tembolj, ker me je ta posvet jako zadovoljil glede skrbi za mojega sina, ki ni sin nobenega vzgojitelja. Čeprav se nisem naglas smejal, vendar se nisem mogel premagati, da ne bi bil rekel: — Tako kaže, gospod profesor, da je vaš „najstarejši“ zelo nadarjen. Ta bo kdaj dober in strog kritik in, kar je poglavitno, nasprotnik teorij, s katerimi si, kakor vidite, napravlja čepice.

— Kaj hočete, gospod — je dejal gospod vzgojitelj — saj veste, da čevljar navadno ne more imeti dobrih čevljev.

Po teh besedah sem se poslovil in sem odšel domov, razmišljajoč spotoma, kako je zares tolažil en pregovor, da čevljar ne more imeti dobrih čevljev.

Ko sem prišel domov, so mi naznanili — veselo vest, da mi je otrok rešen. Veste, padel je bil v vodnjak, padel po nepotrebnem. Zgrabil je bil nekega tovariša, da bi ga pahnili v vodnjak, ali mu je izpodletelo in je sam padel vanj. Hvala Bogu, da je rešen! Drugič bo, ko bo zopet hotel koga pehniti v vodnjak, gotovo pazil, da mu ne izpodrsne.

Br. Nušić.

Pesem.

Javor je ozelenel,
veje sem in tja razplel,
kos je gnezdo nanj pripel.

Zdaj od jutra do noči
z vej zaljubljeno žgoli —
zame le veselja ni.

Bilo dekle je z goric,
bistro kakor pesem ptic
in kot grozdje sladkih lic.

Name gledalo zvestó
njeno rjavo je oko —
in sedaj jo v grob neso.

C. GOLAR.

Cene prostorom.

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	10 D	15 D
„ II. — III. vrste	9 „	13 „
„ IV. — IX. vrste	8 „	10 „
„ X. — XIII. vrste	6 „	8 „
Dijaško stojišče	2 „	2 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	40 „	60 „
Balkonske lože za 4 osebe	30 „	45 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	8 „	10 „
Nadaljne vstopnice v balkonskih ložah	5 „	8 „

Balkon

Sedež I. vrste	7 „	10 „
„ II. — III. vrste	5 „	7 „

Galerija

Sedež I. vrste	3 „	4 „
„ II. — V. vrste	2 „	3 „
Stojišče	1 „	1 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (operno gledališče) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure in na dan predstave pri blagajni. — Sedeži in lože se naročajo lahko tudi telefonično (št. 231.)

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsako soboto in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.